

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 1 7 2 A 1 0 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Četrtek, 24. avgust 2017 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 21 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

P 1 7 2 A 1 0 1 1 1 0 3

Priloga k izpitni poli 1

Slepota nisem jaz, slepota je samo del mene

Vprašalnik Ljubljana: Sonja Pungertnik *O zakladih, ki jih imamo v sebi, in otopelosti ljudi*

Ljubljana – Sonja Pungertnik je defektologinja, ki si je želela delati s slepimi, a jo je vse bolj vleklo k svetovanju in osebni pomoči ljudem. Zdaj vodi tečaje osebnostne in duhovne rasti. Je oseba, ki je sprejela svoje omejitve in našla smisel svojega življenja. Je slepa in srečna.

Sonja Pungertnik

FOTO: MAVRIC PIVK

Koliko vas slepota določa?

Pri sami sebi zelo malo, pri drugih pa precej. Gotovo je resna ovira, pri kateri se ne da blefirati, ne da se je skriti. Je pa tudi prednost, saj se je bilo z njo treba hitro soočiti. Sprejemam jo kot okoliščino, zaradi katere je moje življenje verjetno bolj naporno in obremenjeno. Opravki, prilagojeni videčim, mi vzamejo več časa, zanje se moram bolj potruditi, večkrat potrebujem pomoč drugih. Pomembno se mi zdi razumeti, da imamo še druge danosti in spretnosti, ki jih ne smemo zanemariti.

Vas moti, da sem omenila vašo slepoto?

Ne. Od najstniških let naprej, ko je slepota prenehala biti moja bolečina, se čutim dolžno ljudi ozaveščati. Ko mi je bilo o tem nerodno govoriti, mi je bilo nerodno tudi iti na ulico, uporabljati belo palico. Zdaj razumem, da nisem odgovorna za odziv ljudi na mojo slepoto in za to, kako me sprejemajo.

Kako ste se spoprijeli z izgubo vida? Kot otrok ste namreč videli.

Ko si otrok, se ne zavedaš vsega, ampak to bolečino bolj nosijo starši. V tem obdobju je zelo pomembno, da se lahko izkažeš, in takrat ob sebi potrebuješ neobremenjenega človeka. Moje področje so mi pomagali najti na zavodu za slepo in slabovidno mladino. Vprašanje je, ali bi to znali doma, čeprav imam čudovito družino. Svojo slepoto sem najprej začutila

skozi to, da sem morala s šestimi leti od doma v internat. To je bila moja bolečina in ne to, da ne vidim. Ali pa to, da so me otroci izključili iz igre, ker nisem videla žoge. Glavno soočenje s tem pa je prišlo v srednji šoli – takrat, ko bi človek dal vse, da bi bil enak drugim. Z odkrivanjem svojih talentov sem se preusmerila na močna področja in to mi je pomagalo priti do spoznanja, da slepota nisem jaz, da je slepota samo del mene.

Kaj je v slepoti lepega?

Človek bi bil rad vsemogočen in želel bi imeti vse. Slepota me postavlja na realna tla. Uči me sprejemati mojo krhkost, ranljivost, nemoč in me obrača navznoter. Občutek imam, da mi omogoča srečanja z dobrimi ljudmi. Tisti, za katere smo invalidi breme, bežijo od nas. Pridejo pa drugi – tisti sproščeni, odprti, dobri.

Prizadevate si tudi izboljšati položaj invalidov. Kaj je najbolj nujno urediti?

Najbolj bi potrebovali osebno asistenco, s katero bi pomoč prilagodili vsakemu posamezniku. Tako bi invalidom omogočili neodvisnost in dostopnost vsega. Postali bi svobodni.

Je Ljubljana prilagojena potrebam slepih in slabovidnih?

Z mojim sva bila prisiljena poiskati stanovanje v mestu, ker sva vezana na javni prevoz. Tisti, ki ne moremo voziti avtomobila, smo prav zaradi katastrofalno slabega javnega prevoza v državi diskriminirani. Še vedno ni urejeno zvočno najavljanje postajališč. Čeprav je večina avtobusov s tem sistemom že opremljena, pa je uporaba prepuščena dobri volji vsakega šoferja. Mesto mi s prometom in vrvežem ter pogostim spreminjanjem podobe vsak dan prinaša nove izzive pri gibanju.

Ste verni. Ima vera opraviti tudi z vašo slepoto?

V veri nikoli nisem iskala utehe. Mogoče mi je slepota pomagala najti vero. Vsak človek v nekaj verjame: ali v denar ali v motor, ki je boljši od sosedovega ... Jaz pa svojo izpolnitev iščem v tem, da živim svojo poklicanost, da najdem smisel življenja. Odkrila sem, da ima tudi življenje z invalidnostjo smisel.

Tina Keber

(Prirejeno po: Delo, 17. marec 2015.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite povedi s podatki o izhodiščnem besedilu.

Novinarka _____ je v intervjuju zastavljala vprašanja, torej je bila v vlogi _____. Na vprašanja ji je odgovarjala _____; ta je imela v intervjuju vlogo _____.

Besedilo je bilo objavljeno v _____. Glede na izbrani krog naslovnikov je izhodiščno besedilo _____.

(3 točke)

2. Poimenujte temo besedila, tako da dopolnite poved.

Sogovorki sta se pogovarjali predvsem o _____.

(1 točka)

3. Določite značilnosti besedilne vrste, tako da ustrezno podčrtate.

Izhodiščno besedilo je t e m a t s k i / o s e b n o s t n i intervju.

Intervju je r a z i s k o v a l n i / p r e p r i č e v a l n i / p o g a j a l n i pogovor.

(1 točka)

4. Pojasnite vlogo navedenih nebesednih prvin v besedilu.

NEBESEDNA PRVINA	VLOGA
Fotografija	
Krepki tisk	

(2 točki)

5. Obkrožite DA, če je trditev o Sonji Pungertnik v skladu z vsebino izhodiščnega besedila, ali NE, če ni.

Sonja Pungertnik

pomaga ljudem pri osebostnem razvoju.	DA	NE
se je zaradi slabega javnega prevoza preselila na vas.	DA	NE
doživlja, da so invalidi za vso družbo breme.	DA	NE
ljudi seznanja s tem, kako sprejeti invalidnost.	DA	NE

(2 točki)

6. Kako je Sonja Pungertnik doživljala slepoto v otroštvu in kako v mladosti? Odgovorite v povedih.

(3 točke)

7. Novinarka je za naslov besedila izbrala besede Sonje Pungertnik *Slepota nisem jaz, slepota je samo del mene*.

- 7.1. Kako si razlagate naslov? Odgovorite v povedi/povedih.

---

(2)

- 7.2. Katero vlogo ima naslov? Na črtici napišite ustrezni številki iz desnega stolpca.

naslov _____

_____

- 1 poimenovanje teme
- 2 opredelitev besedilne vrste
- 3 pritegnitev bralčeve pozornosti
- 4 grafična ponazoritev napisanega
- 5 neposredni nagovor naslovnika

(1)
(3 točke)

8. Iz podnaslova izvemo, da je bilo besedilo objavljeno v rubriki Vprašalnik Ljubljana-polisa, v kateri predstavljajo ljudi, ki živijo in ustvarjajo v Ljubljani ali pa so z mestom kako drugače povezani. Kaj sogovornica meni o Ljubljani? V povedi/povedih povzemite njeno mnenje.

(2 točki)

9. Besedilo je bilo prvotno govorjeno, zato so v njem uporabljene slogovno zaznamovane besede.

- 9.1. V vsaki povedi nadomestite podčrtano besedo s slogovno nezaznamovano in jo napišite na črto.

Slepota je resna ovira, pri kateri se ne da blefirati. _____

Uporaba tega sistema je prepuščena dobri volji vsakega šoferja. _____

(2)

- 9.2. Določite vrsto zaznamovanosti podčrtanih besed, tako da obkrožite ustrezno možnost ob poševnicah.

Podčrtani besedi spadata med

- A neologizme.
- B arhaizme.
- C narečne besede.
- Č pogovorne besede.

(1)

(3 točke)

10. Preberite slovarski sestavek in rešite naloge.

asisténca -e ž (ê) *strokovno sodelovanje, pomoč pri čem, zlasti pri pomembnih opravilih*: delal je ob asistenci mlajših tovarišev; asistenca pri operaciji, pri vajah na orodju / maša z asistenco // osebe, ki asistirajo: škof in njegova asistenca

- 10.1. Iz katerega jezikovnega priročnika je slovarski sestavek?

Slovarski sestavek je iz

- A Slovarja slovenskega knjižnega jezika.
- B Velikega slovarja tujk.
- C Slovenskega etimološkega slovarja.
- Č Slovenskega pravopisa.

(1)

- 10.2. S katero slovensko sopomenko bi lahko nadomestili besedo *asistenca* v 5. pogovorni menjavi (Najbolj bi potrebovali ...)? Besedo napišite na črto.

Najbolj bi potrebovali osebno asistenco. _____

(1)

- 10.3. Obkrožite DA, če je trditev o besedi *asistenca* pravilna, ali NE, če ni.

Beseda *asistenca*

spada med pridevniške besede.	DA	NE
je naglašena na drugem zlogu.	DA	NE
je štirizložna.	DA	NE
je prevzeta beseda.	DA	NE

(2)

(4 točke)

11. S katero domačo sopomenko bi lahko nadomestili podčrtano prevzeto besedo v spodnji povedi? Ustrezno podčrtajte.

Tisti, ki ne moremo voziti avtomobila, smo prav zaradi katastrofalno slabega javnega prevoza v državi diskriminirani.

zapostavljeni / zanemarjeni / nestrpni / zavrnjeni / izločeni / zadržani

(1 točka)

12. V povedi smiselno vstavite glagol *oslepeti* ali *oslepiti*.

Nekateri _____ v starosti, Sonja Pungertnik pa se je z izgubo vida soočila že v otroštvu. Ko je _____, se je življenje za celo družino zelo spremenilo. Izguba vida je huda bolečina in danes težko razumemo, da so včasih ujetnike za kazen _____.

(2 točki)

13. Preberite odgovor v 5. pogovorni menjavi (Najbolj bi potrebovali ...).

13.1. V katerem naklonu so glagoli?

- A V povednem naklonu.
- B V pogojnem naklonu.
- C V velelnem naklonu.

(1)

13.2. V povedi pojasnite, zakaj so glagoli v tem naklonu.

_____

(2)
(3 točke)

14. V vsaki vrstici podčrtajte ustrezno možnost.

Tvorjenka *slaboviden*

- Ima enodelno / dvodelno besedotvorno podstavo.
- je nastala z zlaganjem / s sestavljanjem / z izpeljevanjem / s sklapljanjem.
- ima skladijsko podstavo tak, ki je slep / tak, ki slabo vidi / tak, ki ne zazna svetlobe.

(3 točke)

15. Dopolnite povedi, tako da besede/besedne zveze iz oklepajev postavite v ustrezne oblike.

Na zavodu za slepo in slabovidno mladino smo se srečali s _____

_____ (Sonja Pungertnik) in _____ (njen mož).

Z _____ (otroci) iz zavoda sta pripravila delavnice o življenju z

_____ (invalidnost).

(2 točki)

16. Dopolnite povedi, tako da bodo v skladu z vsebino izhodiščnega besedila.

Sonja Pungertnik potrebuje pomoč drugih, _____.
(vzročni odvisnik)

Slepota Sonji Pungertnik omogoča, _____.
(predmetni odvisnik)

Invalidom bi bile stvari bolj dostopne, _____.
(pogojni odvisnik)

(3 točke)

17. Preberite podredno zloženo poved.

Čeprav je večina avtobusov opremljena z zvočnim najavljanjem postajališč, je uporaba tega sistema prepuščena dobri volji šoferja.

17.1. Poimenujte podčrtani odvisnik.

Vrsta odvisnika: _____

(1)

17.2. Podredno zloženo poved pretvorite v priredno zloženo.

Priredno zložena poved:

---

(2)

17.3. S katero enostavno povedjo bi lahko zamenjali podredno zloženo poved, tako da se pomen ne bi spremenil?

- A Kljub opremljenosti večine avtobusov z zvočnim najavljanjem postajališč je uporaba tega sistema prepuščena dobri volji šoferja.
- B Zaradi opremljenosti večine avtobusov z zvočnim najavljanjem postajališč je uporaba tega sistema prepuščena dobri volji šoferja.
- C Ob opremljenosti večine avtobusov z zvočnim najavljanjem postajališč je uporaba tega sistema prepuščena dobri volji šoferja.

(1)
(4 točke)

18. Iz spodnje povedi izpišite navedene stavčne člene.

Slepota me postavlja na realna tla.

Osebek: _____

Predmet: _____

Povedek: _____

(2 točki)

19. Vstavite vejice.

Braillova pisava je posebna pisava ki omogoča slepim da berejo in pišejo. Braillov sistem temelji na metodi komunikacije ki jo je sprva razvil Charles Barbier ker je želel uveljaviti način s katerim bi si vojaki ponoči izmenjevali sporočila. Barbierov sistem je bil za vojake pretežek zato se ga niso mogli naučiti.

(2 točki)

20. Napišite izgovor glasnikov, zapisanih s podčrtanimi črkami.

odziv [ ]

odpreti [ ]

občutek [ ]

rad [ ]

človek [ ]

(2 točki)

P 1 7 2 A 1 0 1 1 1 1 1

21. Napišite **uradno vabilo**.

Zamislite si, da ste Marjan/Marjana Pestotnik, predsednik/predsednica Dijaške skupnosti Srednje šole Jesenice (Ulica bratov Rupar 2, 4270 Jesenice). Ob mednarodnem dnevu prostovoljstva boste na šoli pripravili okroglo mizo z naslovom Kako živeti z invalidnostjo, na kateri bo sodelovala Sonja Pungertnik. Na prireditev povabite Mateja Kovača, predstavnika Slovenske filantropije (Poljanska cesta 12, 1000 Ljubljana), da bi na okrogli mizi spregovoril o pomenu prostovoljnega dela.

(12 točk)

Prazna stran